

שבט צמיחה

לימוד סדנאי לצוותי מורים במעגל השנה מבית "לב לדעת"

רקע: חודש שבט הוא חודש בו העצים, שעמדו עד כה בשלכת, מתעוררים מתרדמת החורף בה היו שרויים והצמיחה המחודשת ניכרת בהם. על פי חכמינו (רש"י, ראש השנה יד ע"א) בחודש שבט עולה השרף באילנות ומתחילה החנטה בפירות. השרף הוא לשד החיים של העץ, שבתקופה זו מתגלה מבין חרכי הגזעים. חגיגת הצמיחה אינה כשהעץ עומד בתפארתו, מלא עלים ירוקים ופרחים או פירות, אלא דווקא ברמז הראשוני ביותר לצמיחה. מבט זה על כוחות החיים הסמויים מן העין ניתן לאמץ גם במרחב שלנו, המרחב שבין מורה לתלמיד ולהתאמן באמון בצמיחה, הרוחשת תמיד מתחת לפני השטח.

למנחה:
מומלץ לסדר מבעוד מועד את החדר באופן נעים, כדאי מאד לשבת במעגל. מומלץ לסדר צלחת פירות חתוכים, ולקשט את החדר בצמחיה ירוקה.
יש לצלם למשתתפים את מילות השיר והמקור ללימוד וכן לדאוג לאמצעי להשמעת השיר ולחומרי היצירה.

פתיחה: ברוח חודש שבט, נבקש מהמשתתפים לבחור כיתה אחת בה הם מלמדים, או תלמיד/ה מסויימת/ת ולדמות אותה לעץ: אילו הכיתה או התלמיד/ה היה/היתה עץ ואני הייתי הגנן- מה היא/ הוא היו צריכים ממני כעת? נזמין את המעוניינים בכך לשתף.

האזנה לשיר: נשמיע את השיר "קולות העשב והאדמה" שכתב אהוד מנור ז"ל והלחין מתי כספי. לפני ההשמעה נחלק למורים את מילות השיר. לאחר ההאזנה לשיר, נבקש מהמשתתפים לשתף במחשבה שעלתה בהם בעת ההקשבה.

קולות העשב והאדמה

מילים: אהוד מנור
לחן: מתי כספי

אם תקשיב היטב, אתה תשמע
קולות ולחשים
אשר עולים וחרש ניגשים
אל סף הנשמה
קולות העשב והאדמה.

כל מה שרוחש
מתחת לפרחים
ומה שמלחש
העשב לשיחים
ומה שמתרגש
בצמרות עצים.

אם תקשיב היטב, אתה תשמע
כנפיים נפרשות
קריאות עורב והדהודי פרסות
ברוח החמה
קולות העשב והאדמה.

כל מה שרוחש...

אם תקשיב היטב, אתה תשמע
תזמורת חרישית
והבטחה לבוקר בראשית
של אור ונחמה
קולות העשב והאדמה.

דמיון מזרדר: נבקש מהמשתתפים לעצום עיניים, לנשום עמוק ולהרפות את הגוף לאט לאט. כעת נציע להם לדמיין את עצמם פוסעים לבדם בשדה עצום הסובב אותם. מה הם רואים סביב? עצים? פרחים? עשב? אדמה? סלעים? הם פוסעים לאיטם בתוך השדה ומאזינים לקולותיו. מה הם שומעים? נזמין אותם להתהלך בשדה בדמיונם עוד דקה או שתיים ולפקוח את עיניהם. לאחר פקחת העיניים נציע שתי אפשרויות:

כתיבה: על דף לבן נבקש מהם לכתוב: קולות ששמעתי בשדה... ולכתוב מהם הקולות ששמעו.

יצירה: נניח לפני המשתתפים דפים וצבעים מסוגים שונים ונזמין אותם לצייר את השדה שראו בדמיונם.

לימוד: נלמד בחברותות את המקור הבא, מליקוטי מוהר"ן, העוסק בכוחות הצמיחה הטבעיים שבאדם ובמשמעותם לחינוך.

רבי נחמן מברסלב, ליקוטי מוהר"ן קנה

כְּשֶׁמִנְיַחִין חֲטָה בְּאֶרֶץ טוֹבָה אֲזִי הוּא גָדֹל וְצוֹמֵחַ יָפֵה, וְאִינוּ מְזִיק לוֹ שׁוֹם רוּחַ וְלֹא זִיקִים וְרַעְמִים וְזֶה מִחֲמַת שֵׁישׁ כַּח הַצּוֹמֵחַ וְכַח הַגּוֹדֵל עַל כֵּן אִינוּ מְזִיק לוֹ שׁוֹם דָּבָר אֲבָל כְּשֶׁנוֹתְנִין הַחֲטָה בְּאֶרֶץ שְׂאִינָה טוֹבָה לְזָרִיעָה אֲזִי הוּא נִרְקֵב בְּאֶרֶץ מִחֲמַת שְׂאִין לוֹ כַּח הַצּוֹמֵחַ וְכַח הַגּוֹדֵל וְאִמּוֹנָה הִיא בְּחִינַת כַּח הַגּוֹדֵל וְכַח הַצּוֹמֵחַ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֶסְתֵּר ב): "וַיְהִי אוֹמֵן אֶת הַדָּסָה" לְשׁוֹן גְּדוֹל וְכִמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרָנֶם לְבִרְכָה (שֶׁבֶת ל"א): אִמּוֹנָה זֶה סֵדֶר זְרָעִים וְעַל כֵּן כְּשֵׁישׁ לוֹ אִמּוֹנָה שֶׁהִיא בְּחִינַת כַּח הַגּוֹדֵל וְכַח הַצּוֹמֵחַ אֲזִי אֵין מְזִיק לוֹ שׁוֹם דָּבָר וְאִינוּ יֵרָא מִשּׁוֹם אֶדָם וְשׁוֹם דָּבָר וּמִתְפַּלֵּל בְּחַיִּית כְּרָאוּי וְנוֹסֵעַ לְהַצְדִּיק כִּי אִינוּ מִתְיָרָא וּמִתְפַּחַד מִשּׁוֹם עֵינֵן שֶׁבְּעוֹלָם אֲבָל כְּשֵׁישׁ חֶסֶד בְּאִמּוֹנָה אֲזִי אֵין לוֹ כַּח הַגּוֹדֵל וְכַח הַצּוֹמֵחַ וְאֲזִי הוּא נִרְקֵב מִמֶּשׁ, כְּמוֹ הַחֲטָה הַנִּ"ל וְעַל כֵּן יֵשׁ לוֹ עֲצָבוֹת וְעֲצָלוּת וְכַבְדּוֹת, וְהוּא נִרְקֵב מִמֶּשׁ.

שאלות לעיון:

1. מהו כוח הגודל והצומח בטבע?
2. מהו כוח הגודל והצומח באדם?
3. על פי המשל והנמשל שבדברי רבי נחמן, מהו תפקיד החינוך?
4. מהו תפקיד המורה כפי שעולה מהשיר 'קולות העשב והאדמה' ומהו תפקידו כפי שעולה מהמקור מליקוטי מוהר"ן?
5. איזו תובנה חדשה עולה בכך מתוך הלימוד?

אסיף: נשמע את התובנות שעלו מתוך הלימוד, וניפרד בהזמנה לכרות את האוזן ואת הלב לקולות הצמיחה הרוחשים תמיד בקרבנו ובקרב תלמידינו, מתחת לעשב והאדמה.

